HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

רבי שמעון פוטר בזו. דשני טומאות ניתנו לכל מלא וחלא כגיסא אחרא לומר לך מה זו הוא טהור ואוכלין בה ידיעה ולחים בחללה וכטומאת מקדש בעינן ידיעה בחללה וכפוף ועבדים בחללה וכפוף ועבדים ת"ק דמחייב מפרש טעמיה לקמן: **ורבי טרפון מחייב.** בכגיסא אחרא והא לחים ידיעה ולחים (ג) בכגיסא אחרא: **שכח שהלך בראשון.** ופף על גב דטומאה ודאית היא מיהא ליכא אלא מקצת הידיעה דשכח את הראשון וכהא פליגי הני תרי תנאי דלעיל דר' שמעון ס"ק אליבא דר' שמעון הוא דקתני אלא אפילו לר' שמעון גם פטרו אלא בחללה בהמה או בחללת שרץ טמא ונעלם ממנו ואשם: **ויקרא ה ב** או הודע אליו חטאתו אשר חטא עליה והביא את קרבנו שעיר עזים זכר תמים:

ויקרא ד כג

תורה אור השלם

1. או נפש אשר תגע בכל דבר טמא או בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה או בנבלת שרץ טמא ונעלם ממנו וְהוא טמא ואשם: ויקרא ה ב
2. או הודע אליו חטאתו אשר חטא חטא עליה והביא את קרבנו שעיר עזים זכר תמים:

ויקרא ד כג

הגהות הב"ח

(א) במשנה אחי אומר מקצת מלאכה עשה וכו' ותימא ידוע מ"ם בשנת: (ב) שם ור' יהושע פוטר א"ר יהודה מניסני מ"ם פעור: (ג) רש"י ד"ה ולפי' וכו' ולחים ס"ן ותמ"ל ת"ק ומ"ש ההילכוז בשני בו': בכגיסא אחרא מחייבי שכח: (ד) ד"ה וכי יהושע וכו' בגמרא מדכתיב אמר:

מוסף רש"י

רבי שמעון פוטר בזו. דלמן כלן נחתם מכולן ידיעה ולחים במחלה, אלף ידיעה מחלה של אכל שני פקיקין היו, שהרי טהר לו מטומאתם ולפטור מן הקרבן הוא (שבועות יח:). **פוטר בכולן.** אף בלא"מ ולקמן מפרש לה (שם). **ואפילו בקמייתא.** בתמיה, ממה נפקא לן טומ"ק הוא, קודם שנכנס היה טומ"ק ולפי' ידיעת ולפי' הוא לית ליה במחלה (שם יט:). **שכח שהלך בראשון.** ואין כאן אלא מקצת ידיעה (שם). ת"ק **סבר** מקצת ידיעה כידיעה דמיא. ת"ק מחייב דל"ש שפוטר בכזה ומשם ואילו פוטר בנחשוב, סבר כיון דטומאת מלאכה ודאי הוא, פע"י לפיכך לא נתכוון לה ולפי' הוא לית ליה לכולהו דמחייבי ליה ידיעת ולפי' אלא ידיעת קפק, ועדיפא היא מהכי ידיעת קפק דכזה ושנה, דכמה יש ליש לכולה מלאכת ולפיכך הכי קפק הוא, אבל הכא אי הוה ידע לה כולה מלאכת אלא ידיעה ולחים, כיון דאי ידיעת קפק היא אלא מקצת ידיעה ולחים ידיעה כגל אחד ידיעה כגל שני ולחים (שם). **ואמאי חייב.** ת"ק פליג (שם). **אדמוקים לה כר' ישמעאל.** מלי למיתק למימר לא בעי הכי תנא ידיעה בתחלה, ולמ"ל לעולם בעי ופכיכל ליה כרבי לימר ידיעה כדיעה (שם). **הא קמ"ל.** ליה לקמן (שם). **מגמרא.** גלוכה למשה מסיני (שם).

שיטה מקובצת

ב) והיה ושנה וטבל: ג) חייב ואמאי חייב: ד) כדיעה קא סלקא דעתין אות כ' נמחק: ה) מקצת מלאכה עשה: ו) שהוא משום שם אחד: ז) על מה נחלקו (אלא בדבר) [על דבר] כו'. פ"ה כגון ספק (אפה) [קצר] ספק טחן וכן ספק תאנים ספק ענבים וכן נתכוין לזו ועשה זו. תפש לשון דהכי הוא דהאי דמהא מיירי דתמכוין לזו ועשה זו דאהא מיירי לה אבל אין זקוק לומר דמיירי כלל בספק (אפה) [קצר] דבספק טחן דהמה לא איירי כלל דדהאי דקתני אנן לפרש מה שפי' דבה דכתיב בקרא בין אחטאת בין אדידיעה דלר' יהושע על שהתכוין לחטא בה ולעת הידיעה עיר במה חטא דבהתורייהו פטר ר"י בדתנן במתני' במלתיהה דת"ק בדבעי דידע במה חטא ובמילתיהה דר"ש עד דתמכוין לחטא בה. תוס': ח) פוטר ותמהני גליון כן כרס רש"י והרגמ"ה והרמב"ם לא גרס כן בפירוש המשנה תיבות אחת ר"ש לי"ש: ט) אינא ידיעת טומאה ועל תיבות ידיעה נרשם עליון קו להורות כי לפ"ד הוא יתר: י) ידיעת טומאה ודאית: יא) אע"ג דידיעת טומאה ודאית: יב) שהוא משום שם אחד: יג) דבעי ידיעת בית בית אי: יד) דבר מרבי יעוד:

אדמוקמת כרבי ישמעאל דלוקמה כרבי. וע"ל על כרחך דלמ"ד כרבי ממש לאו כן גלי קרא דריש לקים מדר"ל מני למפרך לוקמה כרבי ומטעם ידיעת בית אם ידיעה אלא הכי פריך מדמוקמת ליה כרבי ישמעאל ומוקמת ליה בלא ידיעה כלל לוקמה כרבי ובידיעת מקצת כמו ידיעת קפק דסבר רבי שמעון פוטר בזו ואפילו בקמייתא ואפילו הכי אמר רבא הכא במאי עסקינן [א]כגון שהלך בראשון ובשעת הילוכו בשני שכח שהלך בראשון ובהא פליגי ת"ק סבר מקצת ידיעה כידיעה דמיא ור"ש סבר מקצת ידיעה לאו כידיעה דמיא אמר מר הלך בראשון ונכנם והיזה [ב]וטבל והלך בשני ונכנם חייב [ג] אמאי חייב הא לא הוי ליה ידיעה אמר ריש לקיש הא מני רבי ישמעאל היא דלא בעי ידיעה בתחלה רבי יוחנן אמר אפילו תימא רבנן כאן עשו ספק ידיעה כידיעה [ד] סלקא דעתך כאן עשו והוא הדין לכל התורה כולה קשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן קשיא דריש לקיש אדריש לקיש בשלמא דר' יוחנן אדר"י לא קשיא כאן עשו אבל בכל התורה כולה לא מאי טעמא הכא גבי טומאה כתיב [1]ונעלם ממנו והוא טמא ידיעה דאית בה נמי ספק חייב קרא אבל בכל התורה כולה כתיב [2]או הודע אליו חטאתו אי אית ליה ידיעה הוא דמחייב אלא לר"ל קשיא אדמוקים לה כר' ישמעאל לוקמה כרבי הא קמ"ל דר' ישמעאל נמי לא בעי ידיעה בתחלה הא מתניתין היא [ה]דתנן רבי ישמעאל אומר ונעלם [ונעלם] (ממנו) שתי פעמים [ב]לחייב על העלם טומאה ועל העלם מקדש איצטריך סלקא דעתך אמינא מקרא לית ליה מגמרא אית ליה קמ"ל: **מתני' חלב** ונותר לפניו ואבל אחד מהן ואינו יודע איזה מהן אכל אשתו נדה ואחותו עמו בבית שגג באחת מהן ואינו יודע באיזה מהן שגג שבת ויום הכיפורים ועשה מלאכה בין השמשות ואינו יודע באיזה מהן עשה רבי אליעזר מחייב חטאת [ג]רבי יהושע פוטר א"ר יוסי לא נחלקו על העושה מלאכה בין השמשות שהוא פטור שאני אומר מקצת [ו] [ז] עשה היום ומקצת עשה למחר על מה נחלקו על העושה מלאכה בתוך היום ואינו יודע אם בשבת עשה אם ביו"ט או עשה על העושה ואינו יודע מעין איזו מלאכה עשה שרבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר א"ר יהודה פוטרו היה רבי יהושע [ח]אף מאשם תלוי [ט]ר' שמעון ור' שמעון שזורי אומרים לא נחלקו על דבר שהוא [י] משם אחד שהוא חייב [יא] על מה נחלקו על דבר שהוא משום ב' שמות שרבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר א"ר יהודה אפילו נתכוון ללקוט תאנים וליקט ענבים ענבים וליקט תאנים שחורות וליקט לבנות וליקט שחורות ר"א מחייב חטאת ור' יהושע פוטר (ג) [יב] [אמר ר"ש] תמיהני אם פטר בה ר' יהושע א"כ למה נאמר [יב] אשר חטא בה [יג] פרט למתעסק: **גמ'** תניא א"ר אליעזר [ז]מה נפשך אי חלב אכל חייב אי נותר אכל חייב אי אשתו נדה בעל חייב אי אחותו בעל חייב אי בשבת עשה מלאכה חייב אי ביה"כ עשה מלאכה חייב אמר לו רבי יהושע הרי הוא אומר חטא בה עד שיודע לו במה חטא ורבי אליעזר האי בה מאי עביד ליה [יד] פרט למתעסק מתעסק שאין יודע איזו אכל. ומני הא סיפא: אי ר' מן הדין ומן הדין הוא. דשני לחייבי דהא מיירי דתמכוין לזו ועשה זו דאהא מיירי לה אבל אין זקוק לומר דמיירי כלל בספק (אפה) [קצר] דבספק טחן דהמה לא איירי כלל דדהאי דקתני אנן לפרש מה שפי' דבה דכתיב בקרא בין אחטאת בין אדידיעה דלר' יהושע על שהתכוין לחטא בה ולעת הידיעה עיר במה חטא דבהתורייהו פטר ר"י בדתנן במתני' במלתיהה דת"ק בדבעי דידע במה חטא ובמילתיהה דר"ש עד דתמכוין לחטא בה. תוס': ח) פוטר ותמהני גליון כן כרס רש"י והרגמ"ה והרמב"ם לא גרס כן בפירוש המשנה תיבות אחת ר"ש לי"ש: ט) אינא ידיעת טומאה ועל תיבות ידיעה נרשם עליון קו להורות כי לפ"ד הוא יתר: י) ידיעת טומאה ודאית: יא) אע"ג דידיעת טומאה ודאית: יב) שהוא משום שם אחד: יג) דבעי ידיעת בית בית אי: יד) דבר מרבי יעוד:

מתעסק

ואיכא [ע"ש, כ.] **מפרש** מאי פלוגתייהו דרבי יהודה עלייהו: **ומפיס אני אם פטר בה.** כלומר על מה פטר בה רבי יהושע הלא נתכוון על דבר האסור: **ת"ש.** לממתעסק כי האי גוונא מחייב למה נאמר בה: **פרט למתעסק.** פיהמיה כגון לאמתן את המלוח ואתך את הממותר אבל זה הממתעסק בלאיסור מחייב: **גמ' מבעי ליה פרט למתעסק.** כגון נתכוון לזו ועשה אחרת. ולפי קשיא אם כן דל"ת לית ליה דלא כתב נמחן הלא הני תרי דלא כתב ר' לעיזר פרט למתעסק לא צריך לממעסק מחשבת למיימר דכ נמחן מני למילף נלאה לי דל"ת לית ליה דלא כתב נמחן דלריש מלאכת מחשבת אחרת הוה לא מצינו לאוסרה דלשם מחשבת אחרת לא מיחייב אלא בעושה מלאכה גמורה ולא בעושה מקצת מלאכה ואפילו הכי מחייב רבי יהושע אמר לו רבי יהושע הרי הוא אומר חטא בה עד שיודע לו במה חטא ורבי אליעזר האי בה מאי עביד ליה [טו] פרט למתעסק מתעסק

שיתכוון לחטוא את זה ועשה את זה הידיעה ידע במה חטא ולרבי אליעזר כיון דנתכוון לדבר אחד ועשה דבר אחר הוי ליה כשוגג לכל דבר ומביא קרבן חטאת כשוגג ולא כמזיד: **ומפיס אני אם פטר בה.** כלומר על מה פטר בה רבי יהושע הלא נתכוון על דבר האסור: **ת"ש.** לממתעסק כי האי גוונא מחייב למה נאמר בה: **פרט למתעסק.** פיהמיה כגון לאמתן את המלוח ואתך את הממותר אבל זה הממתעסק בלאיסור מחייב: **גמ' מבעי ליה פרט למתעסק.** כגון נתכוון לזו ועשה אחרת. ולפי קשיא אם כן דל"ת לית ליה דלא כתב נמחן הלא הני תרי דלא כתב ר' לעיזר פרט למתעסק לא צריך לממעסק מחשבת למיימר דכ נמחן מני למילף נלאה לי דל"ת לית ליה דלא כתב נמחן דלריש מלאכת מחשבת אחרת הוה לא מצינו לאוסרה דלשם מחשבת אחרת לא מיחייב אלא בעושה מלאכה גמורה ולא בעושה מקצת מלאכה ואפילו הכי מחייב רבי יהושע אמר לו רבי יהושע הרי הוא אומר חטא בה עד שיודע לו במה חטא ורבי אליעזר האי בה מאי עביד ליה [טו] פרט למתעסק מתעסק

רבינו גרשום

מה אכל: ולרב נחמן חייב דהא איקבע איסוריה. דהא היו ב' חתיכות מעיקרא ואחת מהן היתה של איסור: איתיביה רבא לרב נחמן. והא כו' וספק בן ט' וספק נדה לא הוי כל אחת ב' חתיכות ולא מצית למימר איקבע איסוריה וחייבין באשם תלוי: השוחט אשם תלוי בחוץ. אשם תלוי ספק הוא אם הוא קדוש או חולין שאם אכל חלב הוי אשם קדוש ואם שומן אכל הוי חולין. ד' מאיר מחייב להביא אשם תלוי דספק קדוש שחט בחוץ אלמא דר' מאיר לא בעי קביעותא דמחייב אפי' בחתיכה אחת: וחכמים פוטרים. דבעו קביעותא: ואמאי א"ל הכא ר' מאיר היא לימא ליה נמי ר' אלעזר היא. אין הכי נמי מצי אמר אלא הא קמ"ל דר' מאיר קאי בשיטת ר' אלעזר. דלא בעי קביעותא לאיסורא: באנו למחלוקת ר' אלעזר וחכמים דפליגי במתניתין דפירקין בתרא לר' אלעזר דאמר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום מביא קרבן אשם תלוי נמי על זה. ולחכמים דאמרי אין מביאין אשם תלוי אלא על דבר שודאגו [ל]כרת ושגגתו תטאת הא כיון דאין דרונה כרת דספק שומן הוא אין מביאין עליה אשם תלוי לר' אלעזר מאי איריא כי אכלה דמביא אפילו כי לא אכלה נמי מצי מביא דהא תנן ר' אלעזר כו': אמר רב אשי. האי דקתני ואכלה ר' אלעזר דבבא בן בוטא היא: דתנן אלא אמר לו המתן. שלא תביא אשם תלוי: עד שתכנס לבית ספק. עד שתעשה דבר שיש בו ספק חיוב חטאת הויינו כגון אכל תחיכת ספק חלב ספק שומן או כיוצא בה והרי אמרו לו היינו ר' אלעזר הילכך קאמר ואכלה דהיינו בית ספק חיוב חטאת דהאי דבבא בן בוטא בפירקא בתרא הוא. אמרו עליו על בבא בן בוטא שהיה מתנדב שאם תלוי בכל יום חוץ מאחר יוה"כ יום אחד דיוה"כ מכפר במקום אשם תלוי ואותו יום שאחר יוה"כ יודע הוא בעצמו שאחמ"כ חטא והיום עדין לא אכל אשם. אמר המעון הזה אלו היו מניחין לי הייתי מביא אפי' ביום שאחר יום הכפורים אלא אמר לי המתן כו' כדאמרן: בא ישראל ואכל את הראשון. חייב דבשעה שאכל היו ב' חתיכות: ור' מחייב. דקסבר איקבע איסוריה: אכל את הראשונה שוגגג ואת השניה במזיד חייב. אשם תלוי על הראשונה שבשעת שגגה ב' חתיכות היו: את הראשונה במזיד ואת השניה בשוגג פטור. דבשעת שגגה לא היה אלא חתיכה אחת: ור' מאיר מחייב. מ"מ דמעיקרא היו ב' חתיכות ואיקבע איסוריה: והשני לא מן הדין. חייב דהא בשעת אכילתן לא היו ב' חתיכות: אלא שאם אתה אומר פטור השני קבעתה הראשון בחטאת. (שהיו א') [שהוה ודאי] כיון דהשני פטור ש"מ הוא אכל חתיכת השומן והבורו אכל החתיכה של חלב וחייב חטאת ואינו כן

מוסף רבינו גרשום

ל) [ל"ג ל]כרת. מ) עד כאן שייך לה"ת ע"ש.